Eesti üksikmängu meistrivõistlused 19.4.2009

eA	Mis aasta märtsist juulini ilmus ajakirjas Le Siècle Alexandre Dumas' romaani „Kolm musketäri“ esmatrükk?
B	Mis aastal avastasid Marie ja Pierre Curie raadiumi?
C	Mis aastal algas nende autode seeriatootmine?
1	Sellel G.B.Tiepolo maalil tutvustab põlevast Troojast põgenenud roomlaste esiisa oma poega Juliust (kreeka Askanios) Kartaago kuningannale Didole. Kes oli roomlaste esiisa?
2	Kes on see kiilaspäine noormees? Kui ta aastal 1422 poleks ootamatult düsenteeriasse surnud, oleks nii Inglismaa kui Prantsusmaa ajalugu tõenäoliselt hoopis teistsuguseks kujunenud.
3	Javier Solana nõunikuks Makedoonia küsimustes on 1924. aastal sündinud poliitik, kes aastal 2001 asutas omanimelise inimõiguste auhinna. Selle on seni pälvinud Venemaa ühing „Memoriaal“ ning mustlaste ja Läti vähemuste õiguste eest võitlevad organisatsioonid. Kuidas on nõuniku nimi?

Eesti üksikmängu meistrivõistlused 19.4.2009

4	Toolil istuvast tüdrukust on saanud särav, 56-aastane daam. Mis riigi president ta on?	
5	See 1992. aastast vabariigi staatuses territoorium on Eestist üle 9 korra suurem, seal elab 1 miljon inimest, omal ajal ka vähemalt 5000 eestlast. Mis vabariik?	
6	4. juulil 1826 surid kaks vana võitluskaaslast, rivaali ja viimase 14 eluaasta kirjasõpra, üks 90- ja teine 83-aastasena. Nimetage mõlemad.	
7	Kuigi ta isa oli vandaal, ei takistanud teda Rooma võimuhierarhias kõrgele tõusmast – imperaator Theodosius andis talle naiseks oma nõo ja määras enne oma surma 395 aastal ta oma poja Honoriuse kaitsjaks, 400 sai ta ka konsuliks ja väejuhina tegutsedes lõi mitmes lahingus läänegootide vägesid. Peagi langesid ta peale süüdistused kavandatavas riigipöördes ning ta võeti kinni ja hukati 408. Kes?	

Eesti üksikmängu meistrivõistlused 19.4.2009

8 Kui Euroopa kõige „kõvem“ raha on käibel Lätis, siis maailma mastaabis on selleks kahes riigis kasutatavad 10 000-dollarilised kupüürid. Mõlema riigi rahad on omavahel vabalt vahetatavad suhtes 1:1, kumbki on väärt ligikaudu 5000 eurot. Näete ühe raha esi- ja teise tagakülge. Mis riigid?

9 16. sajandi teisel poolel toimusid Prantsusmaal mitmed usu- ja päriluskusimustest lähtuvad sisesõjad. Viimast neist kutsutakse ka „Kolme Henri sõjaks“, kuna peamiste osapoolte liidrid kandsid kõik seda nime. Üks neist oli valitsev kuningas Henri III Valois, teine oli protestantide liider ja tulevane kuningas Henri IV Bourbon. Kes oli aga kolmas asjasse segatud mees, Hispaaniale orienteeritud Katoliikliku Liiga juht, kes ka ise väidetavalt trooni himustas ja kelle elutee katkes Henri III vastuvõtul tehtud atentaadiga 1588?

10 Kes on pildil vasakul?

11 Sel 26. septembril 1955 tehtud pildil vabaneb vanglast vanim kolmest Nürnbergi protsessil eluaegselt türmi mõistetutest. Ta suri Kielis 6. novembril 1960, hauakõne pidas Karl Dönitz. Kes on pildil?

12	Konstitisyon sa a la, pou li asire tout dwa Pèp Ayisyen vin genyen depi li endepandan, depi an 18**: Dwa pou tout Ayisyen jwenn lavi. Dwa pou tout Ayisyen viv lib. Dwa pou tout Ayisyen viv alèz. Dwa pou sa yo, menm avèk sa Nasyonzini deklare an 19** sou dwa tout kretyen vivan genyen sou latè beni. Se dwa yo pa janm kapab wete nan men pèp Ayisyen. Sellise jutuga algab ühe riigi konstitutsioon. Aastaarvud on varjatud. Mis riik?	16	Sellel pildil on Nobeli preemia laureaat, kes on loonud kuuldava hümni meloodia. Kes (riik – 1 punkt).
13	Eesti vanim naisüliõpilasorganisatsioon rajati 1911. Esialgu hakati tegutsema “Noor-Eesti” raames. Täieõiguslikuks akadeemiliseks organisatsiooniks saadi 1919, kui TÜ valitsus kinnitas selle põhikirja. Individuaalsuse rõhutamiseks puuduvad välismärgid ja värvid, kasutatakse valge põhja ja tumesinise äärega üldmütsi, tegu on ainsa naisorganisatsiooniga, kus lubatakse suitsetada. Mis nime kannab see organisatsioon?		
14	18-aastaselt üritas see tulevane valitseja põgeneda Inglismaale, kuid plaan kukkus läbi. Selle peale ähvardas isa ta hukata ja/või jätta kroonprintsi tiitlist ilma (mida ei juhtunud), võtta talt sõjaväeline auaste (mis juhtus) ning sundis pealt vaatama oma plaani segatud sõbra hukkamist. Kes oli see mees, kelle kohta ta kaasaegne „kolleeg“ kasutas hüüdnime „Kuri mees Sanssouci’st“?		
15	6. detsembril tähistatakse ühe pühaku mälestuspäeva. Eriti populaarne on ta Hollandis ja Belgias. Iga aasta novembri lõpul saabub ta aurulaevaga Hispaaniast, seljas punane piiskopirüü ja saatjateks mustaksvärvitud nägudega moorlased ehk Mustad Peetrid. See legend toimis juba XIII sajandil, kui nimetatud seltskond tegeles vaestele kinga sisse kuldmüntide poetamisega. Nimetage see pühak.		
17	Fumaroolideks nimetatakse teatud avasid, mille kaudu toimub teatud ainete liikumine. Fumaroolide alaliikideks on sofioonid, solfataarid, mofetid jt. Mis ained liiguvad läbi fumaroolide?		
18	Selle umbes rongasuuruse pardi (mass ca 1 kg) põhilevila on stepi- ja poolkõrbevööndis. Eestis (ennekõike saartel) leidub neid 800 haudepaari, liigi põhilevila on stepi- ja pookõrbevööndis Ungarist Mongooliani. Iseloomulikuks tunnuseks välimuse juures on isalindude nokal olev kühm. Mis linnuga tegu?	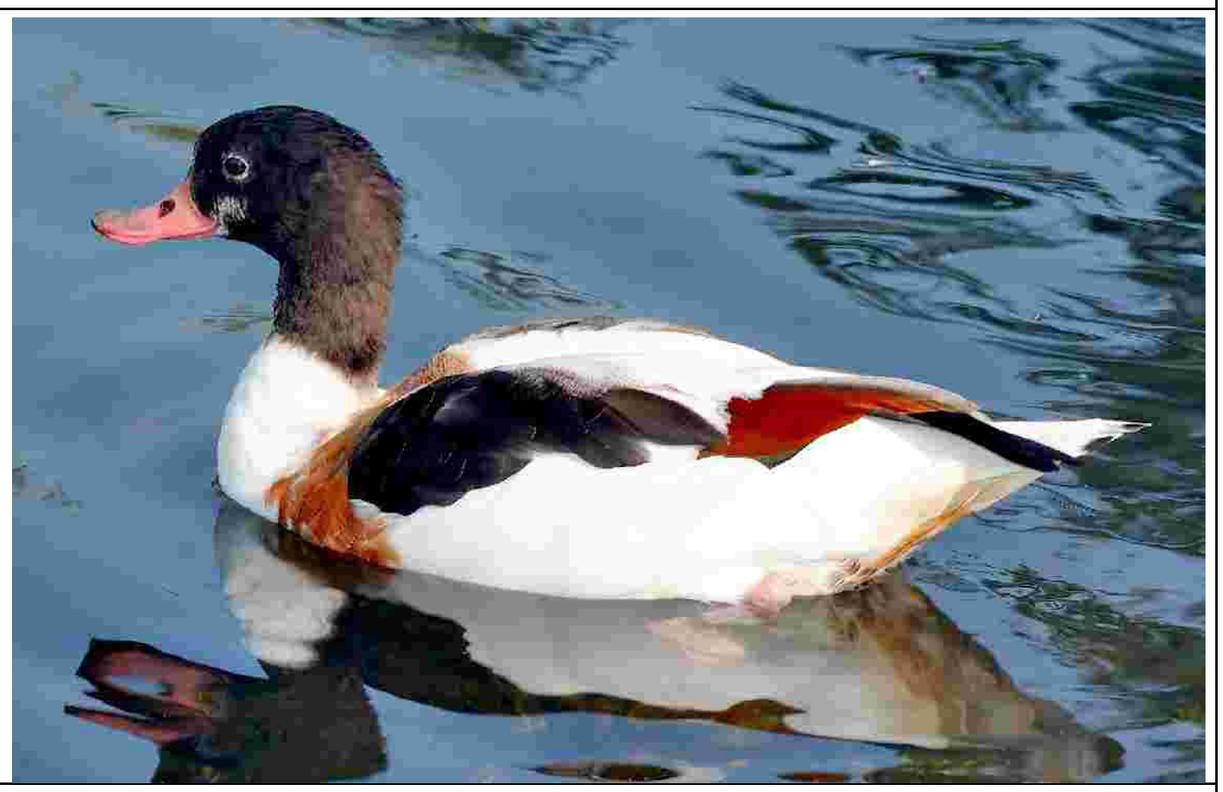	
19	Selle looma Euroopa alamliik suri Itaalias välja viimasel sajandil enne Kristust, Balkanil umbes aastal 100 p.Kr. ja Taga-Kaukaasias 10. sajandil. Roomlased jälgisid põnevusega bestiariuste taplusi nende loomadega. Mis loom?		

Eesti üksikmängu meistrivõistlused 19.4.2009

20		See taim Euphorbia milii sai oma nime Réunioni kubernerilt parun Miliuselt, kes 1821. aastal paar taime Madagaskarilt Prantsusmaale saatis. Mis taim?
21	Selle lennuvõimetu looma puhul on tegu suurima puhtalt maismaaloomaga Antarktikas. Mis sorti loom on tilluke Belgica Antarctica?	
22	See söödav kaunviljaline on pärit Ameerikast, viidi 1800. aasta paiku portugallaste poolt Brasiiliast Aafrikasse ning hiljem toodi Ameerikasse tagasi koos aafrikapärase nimega nguba. USA-s viis see selleni, et küsitavat vilja tuntakse nime Goober või Goober Pea all. Mis vili?	
23	Balti klint on ligi 1200 km pikkune, Ölandi lääneranniku algav ning üle Balti mere ja Eesti põhjaranniku kuni Laadoga järve lõunakaldani ulatuv astangute süsteem. Balti klindist lõuna poole jääb teine, 500 km pikkune klint, mis kulgeb Gotlandi lääneranniku üle Saaremaa ja Muhumaa Eesti mandrile. See klint kannab geoloogilise ajastu nime, mil ta tekkis (420...440 miljonit aastat tagasi). Sel ajastul hakkas tekkima algeline maismaataimestik. Mis ajastu?	
24		Näete ja kuulete mängimas sopranksülofoni (kohaliku nimega ranat ek). Esineb ansambli Fong Naam solist, pala nimi on Grao Ny. Selle iidse maa rahvapilliorkestrit kutsutakse piphat, mille miinimumkoosseis piphat khruang ha koosneb 6 pillist: pi nai, ranat ek, khong wong yai, taphon, khlong thad ja ching. Nimetage see maa (rahvas).
25	Proua linna pää aa ütelnd, et "*** on unistuste täitumise linn". Siled tänavad, onu ööbiku park jöö suhu ja sotsiaal park Pargi tänavasse. Juba reegitakse *** üli koolist ka. Neh, kis muistab heesti unistada, see aa alati önnelik. Mis linnast on jutt? (2007. aastast on linnapea tegelikult Anton Kaljula)	
26	Kanaari saarte vapil on küll kujutatud kaht koera, kuid ühe hüpoteesi kohaselt pärineb saarte nimi hoopis ühe teise sugukonna loomadelt. Saksa keele oskajatele on see seos kindlasti mõistetav. Samast sugukonnast on loomad, kes on andnud nime Kópavoguri linnale. Mis loomadega on tegemist?	
27	Millise spetsiifilise nimega kutsutakse ennekõike Brasiilia suurlinnu ümbritsevaid aguleid, mis koosnevad peamiselt käepärastest vahenditest ja ebaseaduslikult kokku klopsitud hurtsikutest, milles elavad ennekõike suvalisest rassist linna õnne otsima tulnud juhu- ja lihttöölised?	
28	Selle saare lõunatipu ristis Willem Barents Ebajumalate nukaks. Veel enne teda jõudis sinna inglise kapten Steven Barrow (1556). Kohalikud nimetavad seda saart Hebidya Ya ehk Püha Maa. Saarel asub 108 m kõrgune Iidolite Mägi oma seitsme Iidoli Näoga. Saare keskel voolab Divine jõgi, mida kohalikud nimetavad Hai-Yaga. Saarel elavad ka isa iidol Vesako ehk Vana Mees ja ema iidol Hodako ehk Vana Naine. Vahest nimetataksegi seda 3383 km^2 suurust paljude järvede ja soodega maalappi Vesako saareks. Suurima rüüsteteoga sai hakkama vene misjonär Ivan Venjaminov, kes hävitas 1826 saarel 14 kivist ja 256 puust kultusekuju. Mis saarest on jutt?	
29	Maailmas on mitmeid üherahvuselisi riike, kusjuures vähemalt kolmel neist ületab põhirahva osakaal 99%. Nimetage kaks kõige üherahvuselisemat riiki, kus põhirahva osakaal on 99,8...99,9. Tegemist on naaberriikidega, elanikke on ühes ligikaudu 49 ja teises 24 miljonit.	

Eesti üksikmängu meistrivõistlused 19.4.2009

30	See Kesk-Rootsi maakond oli Kalmari Uniooni ajal toimunud Taani-vastaste võitluste keskuseks – sealt algasid nii Engelbrekt Engelbrektssoni mäss 1434 kui ka Gustav Vasa võitlus 1519. Tänapäeval on ta tuntud talispordikeskuseks – siin asub Falun ja ka Vasaloppet, millega tähistatakse Vasa legendaarset suusaretke, toimub neil mail, ka Gunde Svan oli selle kandi poiss. Üks tuntumaid sümboleid on punane hobune. Mis maakond? 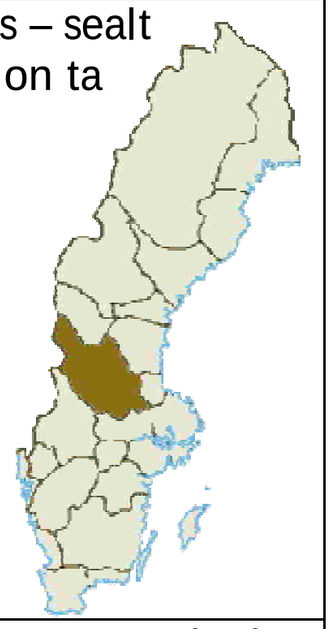
31	See on üks USA lõunaosariikide tähtsamaid linnu ja ühtlasi kõige sügavamal sisemaal asuvaid suurte tankerite juurdepääsuga sadamaid, mis tihedalt seotud naftatööstusega. Linnale Pierre Le Moyne'i, Sieur d'Iberville´i poolt antud nimi tuleneb sellest, et seal kunagi elanud hõimud tähistasid oma piirkondi loomaverega värvitud teivastega. Mis linn?
32	Kes laulab?
33	Nad on kolmikud. Kõik nad on tulnud ka Eesti meistriks 2008: vennad jalgpallis, õde võrkpallis. Eesti meistrid olid ka nende vanemad: isa ratsutamise takistussõidus, ema võrkpallis. Justkui sellest veel vähe, oli ka vanaisa tuntud raskejõustiklane ja vanaema edukas ujumistreener. Kuidas kõlab selle ülisportliku perekonna nimi?
34	Mis metallile panid vanad roomlased nimeks meretrix metallarum ehk "metallide lõbutüdruk"? Selle nime tingis omadus moodustada teiste metallidega enim sulameid.
35	Mis mängu mängib Kim Myung Wan – üks selle ala tugevamaid proffe? Sellel pildil on ta vastaseks Hollandi superkompuuter Huygens. 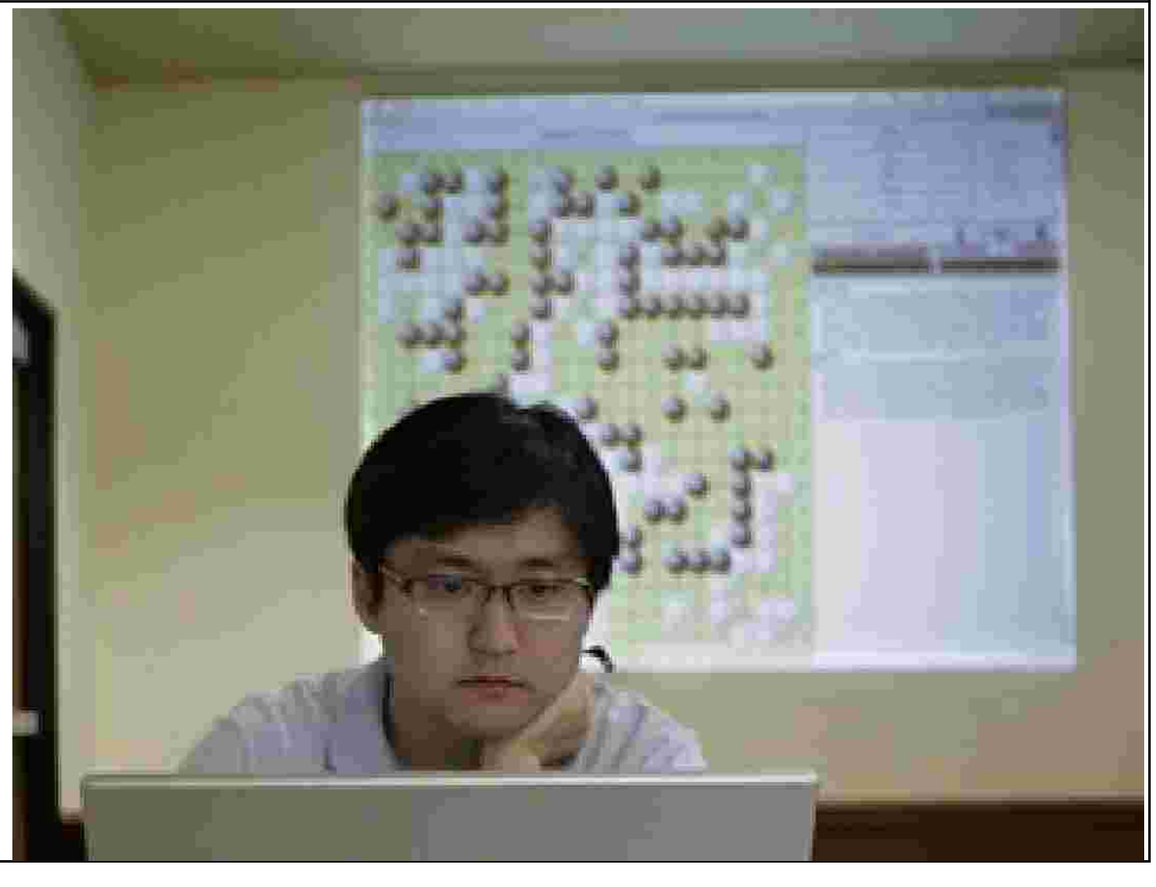

Eesti üksikmängu meistrivõistlused 19.4.2009

36	1948 jagasid riidu läinud vennad Adolf ja Rudolf Dasslerid oma jalatsiäri kaheks. Adolfi firmast sai Adidas, kuid ka teine vend sai väga tõsiseks spordijalatsite (eriti jalgpallisaabaste) ja -rõivaste tootjaks. Praegu on see firma näiteks Usain Bolti põhilisemaid sponsoreid, ajaloost aga leiab seiga, kus Pelé viimsel hetkel enne 1970 MMi finaalmatši avavilet oma jalgpallisaapa paelu siduma hakkas – ning telekaamerad fokuseerusid justnimelt selle firma logole putsadel, olles ilmselt üks maailma parimaid võimalikke reklaame. Mis firmast jutt?
37	Selle ala kaks viimast olümpiavõitu on läinud Françoise Mbango Etonele, kes enne neid saavutusi tuli MM-l kahel korral (2001 ja 2003) hõbedale. Etone põhikonkurent, nimetatud aastate maailmameister, on viimasel kolmel olümpial kogunud 2 hõbedat ja ühe pronksi. Mis kergejõustikualast on jutt?
38	Mis firma logo näete? (kui kedagi peaks huvitama, siis need kolm kahvlimoodi asja on helihargid).
39	Kuna 1976 olümpiamängud läksid Montrealile väga kulukaks, oli huvi 1984 aasta mängude korraldamiseks äärmiselt madal. Lisaks Los Angelesele tundis mängude vastu huvi vaid üks pealinn, mis aga ei teinud omapoolset avaldust kandideerimiseks ja seetõttu anti mängud 1978 ilma hääletuseta ameeriklaste korraldada. Tagantjärgi tark olles võib öelda, et muutunud poliitilises olukorras ei oleks mängudest teises kohas ilmselt ka midagi välja tulnud – see riik oli ainus, mis puudus nii Moskva kui Los Angelese mängudelt. Mis linn?
40	Eesti internetiaadressides kasutatakse üladomeeni .ee, Lätis .lv jne. Millises Euroopa Liidu riigis on lisaks riigi peamisele üladomeenile kasutusel veel .ax?
41	Abhijeet Gupta tuli juunioride malemaailmameistriks aastal 2008, kui 75-ndat sünnipäeva tähistas esimene selle tiitli pälvinud maletaja. Ta on kaitsnud maailma au 1970.a. ajaloolises matšis NSV Liidu vastu, kus tema vastaseks oli Paul Keres. Kes?
42	Erki Nool, Hendrik Sal-Saller, Mart Mardisalu, Tanel Padar, Indrek Raadik, Koit Toome, Tanel Tatter, Mikk Saar, Jürgen Veber, Kristjan Kasearu... Loetelust on puudu üks kunagine minister, kes on tänaseks meie hulgast lahkunud. Kes?
43	Purilendurite hulgas käibivad terminid või väljendid, mida mujal ei kohta. Nii näiteks tähendab väljend „partsak“ parajalt mõnusat kogust erinevates kohtades, kasvõi õhu kogust kummides; termin „junni hoidma“ aga purilennuki juhist hoidma. Julius Julma nime all on tuntud langevarjude katsetamiseks valmistatud inimsuurune nukk. Mis asi on purilendurite hulgas tuntud „faala“ nime all? See termin on tegelikult jääksõna vene aegadest.
44	Selle USA ettevõtja kuulsaim leiutis sai tuntuks tänu osalemisele president Lincolni matuserongis. Leiutis kannab ettevõtja nime. Kui ettevõtja 1894. aasta kriisis oma tööliste palku 25%, algas streik, mis kasvas üle rahutusteks, purustati ka 2000 kõnealust toodet. Kuidas on ettevõtja nimi?

	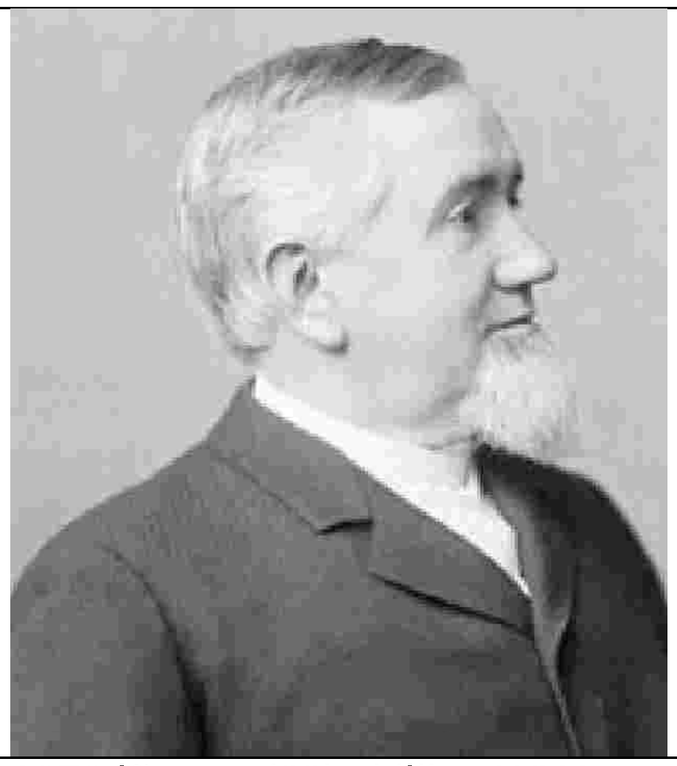
45	1979 lõpetas jäähokiliiga WHA oma eksistentsi ja neli tema tugevamat klubi liitusid NHLiga. Kõige paremini käis käsi Edmonton Oilersil, kuid tiitlivõiduni jõudsid peale ümberkolimist ka Quebec Nordiques (Colorado Avalanche) ja New England Whalers (Hartford Whalers, Carolina Hurricanes). Neljas meeskond pole veel tiitlini küündinud, kuigi WHAs oli ta neist neljast tiimist edukaim kolme meistritiitliga. Klubi kohta on märkimisväärsed faktid, et sinna meelitati esimesena NHLi superstaar (Bobby Hull), ta võitis NSVLiidu koondist (1978 5:3 skooriga), selle võistkonna eest tegi Teemu Selänne uustulnukate väravarekordi (76 väravat) ja peale kolimist kannab ta nime Phoenix Coyotes. Mis klubi?
46	Aastal 1978 konstrueeris insener Nobutoshi Kihara ooperisõbrast firmajuhile Akio Moritale seadme, mida mujal maailmas hakati turustama Soundabouti, Freestyle'i ja Stowaway nime all. Kui need nimed on ammu unustatud, siis nimi (kaubamärk), mille all seade Jaapanis müüki läks, on tänaseni laialt tuntud. Toote sisu on tehnika arenedes muidugi korduvalt muutunud. Mis kaubamärk?
47	See spordiala oli olümpiamängude kavas nii 1900, 1908, 1920 kui 1924. 1968 kuulus see sportmäng Grenoble'i taliolümpiamängude näidisalade hulka ja peeti Prantsusmaa – Suurbritannia matš. Kahekordseks olümpiavõitjaks on tulnud USA meeskond. Mis alaga on tegemist?
48	Teile laulab mees, kes 17-aastasena alustas bändis Vatican Commandos, tuntuks on aga saanud sooloesinejana. Kes?
49	Sündmus ise leidis aset 1908 veebruarist juulini. 1965 tegi Blake Edwards sellest komöödiafilmi, mis sisaldas endas mitmeid paroodiaelemente ja algas pühendusega Laurel'ile ja Hardy'le, mis võitis ka ühe Oscari (heliefektide eest). Peale 11. septembri terrorirünnakut näidati Ameerikas filmi mõnda aega ilma lõpukaadriteta, kuna seal langes sabotaaži ohvriks üks teine kuulus objekt. Mis film?

50	Näete üht pilti ja selle autorit. Kes? 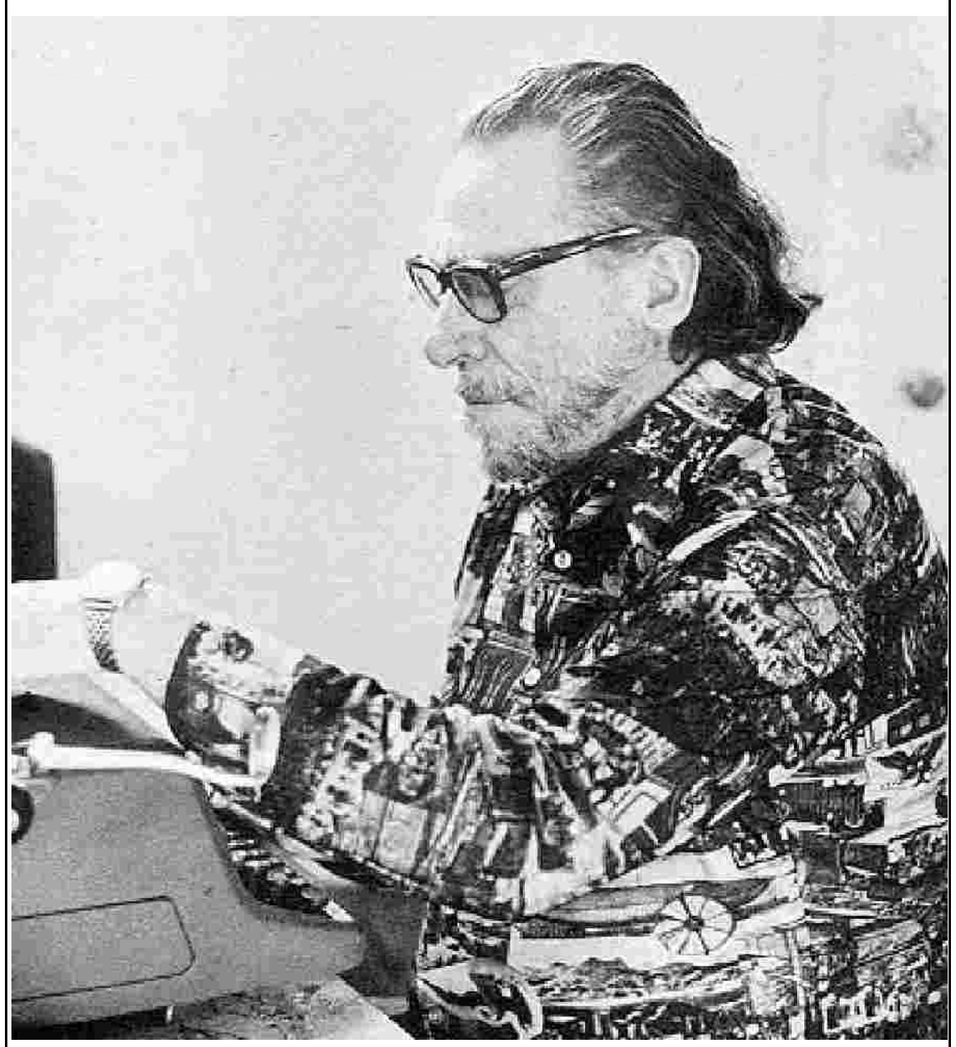	51	Mees pildil on 2003. aastal, pärast USA vägede Iraagi-invasiooni öelnud: "I don't know whether I played Nero or whether I played George W. Bush." (Ma ei tea, kas ma mängisin Nerot või George W. Bushi.) Kes?
52	See romaan lõpeb sõnadega: Aitab vaimustumisest, aeg on nüüd mõistuse häält kuulda võtta. Ja kõik see, kogu Teie Euroopa – kõik see on paljas fantaasia, ja meiegi oleme välismaal paljas fantaasia …, pidage mu sõnu meeles, küll te ise näete? Romaani kirjutamist alustas autor Genfis 1867 ja lõpetas Milanos 1868. Nimetage autor ja teos.		
53	Üks viimase aja muusikatööstuse staare kannab kodanikunime Stefani Joanne Angelina Germanotta. Pole ime, et ta ühest 1980-ndate hitist inspireeritud lavanimi on oluliselt lühem, kuigi koosneb kahest sõnast. Kes?		

54	Näete stseeni Dante „Põrgust“. Maali autor eluajal kuulsaks ei saanud, tuntus saabus hiljem ja teda on paigutatud nii romantismi kui romantismieelsesse perioodi (preromantismi). Kes on see kunstnik (1757-1827)?	
55	Milline ekraanilegend ütles kord: “Ma olen mänginud kolme presidenti, kolme pühakut ja kaht geeniust oma karjääri jooksul. Kui see ei loo egoprobleemi, ei tee seda mitte miski.” Tema viimased rollid olid vana šimpans „Ahvide planeedis“ 2001 ja 80-aastasena mängitud Doktor Mengele (2003).	
56	Kes on see iidsest aadlisuguvõsast pärit kunstnik? Paremal näete teda Riho Undi filmis "Vennad karusüdamed".	

Eesti üksikmängu meistrivõistlused 19.4.2009

57	See 1926. aastal trükist ilmunud romaan sai Suurbritannias ja Hispaanias pealkirjaks “Fiesta”, teistes keeltes (ka autori kodumaal) inspireeris romaani pealkirja Vana Testamendi Koguja raamat 1:5. Mis nime all on see romaan üle maailma tuntud (ja ka 4 korda Eestis ilmunud)?
58	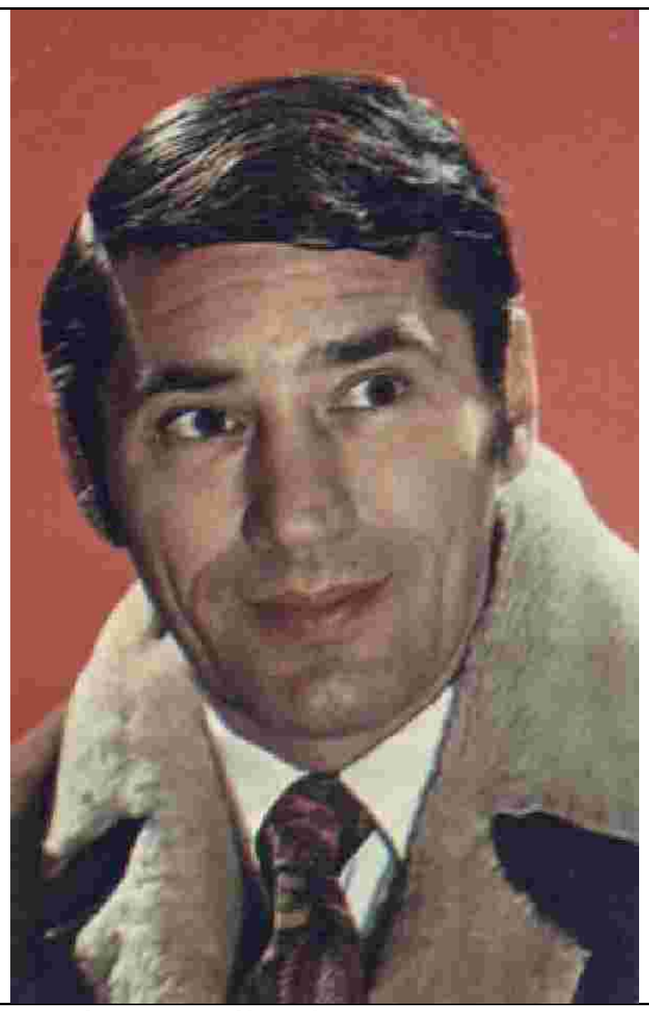 Spartak Mišulinit tunneme eelkõige Sayidi rolli osatäitjana kultusfilmis „Ergav kõrbepäike“ (1970). Vähem on teada tema teatritegevusest ja sellest, et 45 aastat esitas ta teatrilavadel ühe kirjandustegelase rolli. Ükski teine näitleja pole seda nii kaua ja nii palju mänginud. Eestis on samas rollis esinenud näiteks Anu Lamp. Nimetage see Mišulini rekordroll.
59	Paul Lempelius ja Jonas Kempe on peategelased romaanis, millest on tehtud ka 1976.a. esietendunud ooper ja 1977 linastunud film. Nimetage kirjanik ja romaan.
60	The Reduced Shakespeare Company on USA näitetrupp, kes töötleb klassikat omal viisil. Küsitavast Shakespeare’i näidendist tehti kokasaade, ja seda asja eest. Äsja Rooma keisriks valitud nimitegelane toob sõjakäigult kaasa gootide kuninganna Tamora. Tamora pojad laseb ta tappa ja teeb neist pasteeti, mida Tamora pidusöögil ka maitseb. Mis nime kannab see Shakespeare’i noorpõlves kirjutatud tragöödia?
61	Laulusaate „Seitse vaprat“ viimase hooaja menukaimaks oli lugu, mille pealkirjaks on üks aastaarv. Samale aastale pühendas oma 11. sümfoonia Dmitri Šostakovitš. Mis aasta?
62	Isa sündis 20.8.1873, poeg 20.8.1910. Koos rändasid nad 1923. aastal USA-sse, kus isa projekteeris Cranbrooki kunstiakadeemia, mida peetakse Bauhausi analoogiks USA-s, ja sai õppeasutuse esimeseks juhiks. Poeg õppis selles akadeemias arhitektiks, tema loomingu tipuks on maailmakuulus Gateway Arch Saint Louisis. Isa kavandatud on ka üks rahatähtede seeria. Nimetage perekonnanimi. 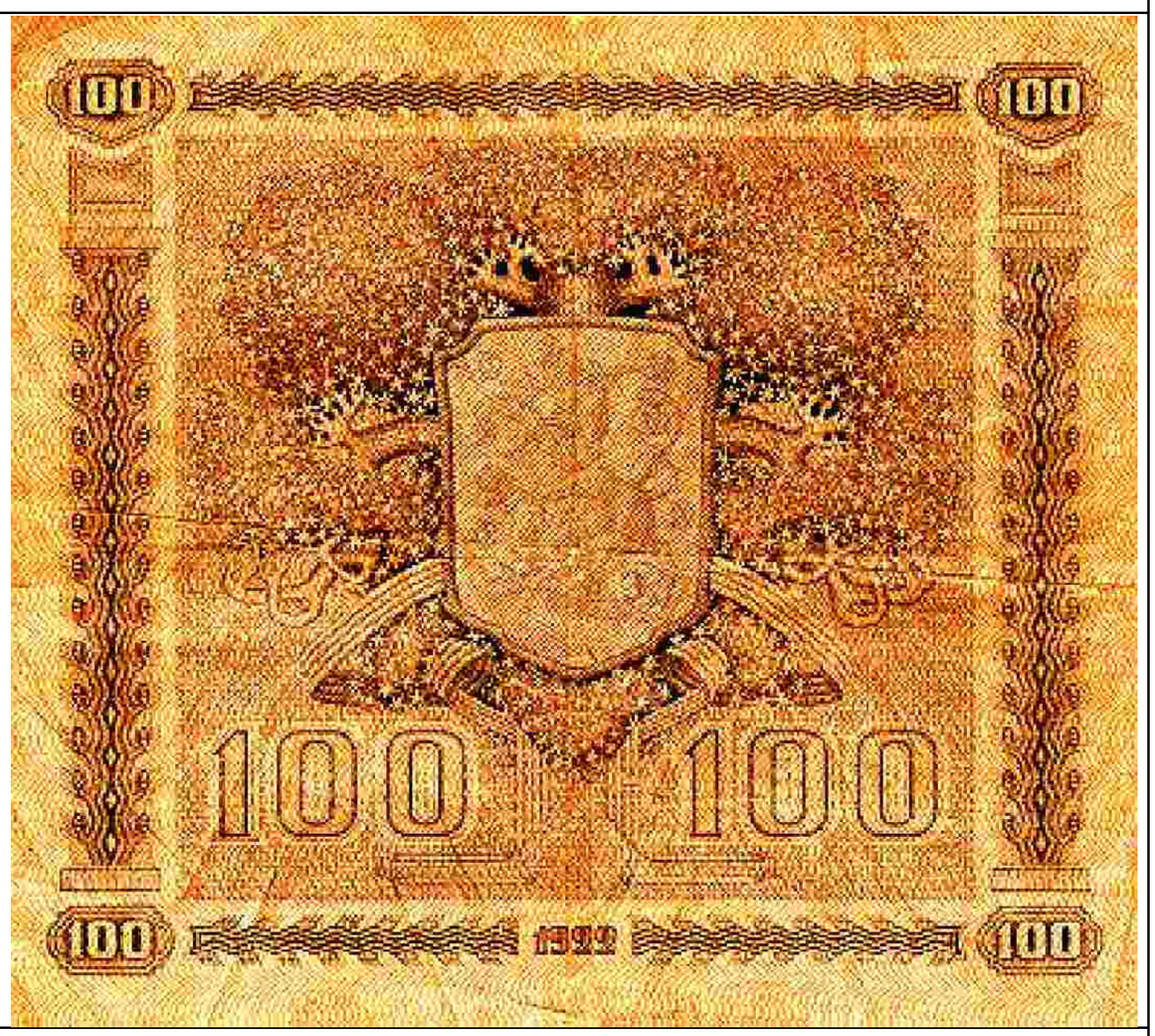
63	Küsitava kirjaniku hobiks tema tööaastatel mereministeeriumis olid kanuusõidud Seine’i jõel. Hiljem soetas ta endale purjejahi, millele pani oma romaani järgi nimeks Bel-Ami. Sellega reisis ta nii Euroopas kui Põhja-Aafrikas. Kellest on jutt?
64	Ta olevat enda kohta öelnud: "Ma olen kolmekordselt kodutu: Böömimaal sündinuna Austrias, austerlasena sakslaste hulgas ja juudina kogu maailmas.“ Kelle 1. sümfooniat „Titaan“ kuulete? Sümfoonia esmaesitus oli Budapestis 1889. aastal. Tema 8. sümfoonia esitamisest Tallinna lauluväljakul on unistanud Neeme Järvi.